

ויבינו במקרא – ויחי

מז, לא - ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה

יתאמץ לבטאות הטי"ת שב'המטה' כתקנה שלא ישנה ל'מיתה', והוא נ"מ גדולה שכמדומה שהוא גנאי להשתחוות למת ואפ' לשם כבוד.

מחג - ויאמר יעקב אל יוסף אל ש-די ב"ה, שברפה הוא כמו המשמעות בפס' בשה"ש 'בין שדי ילין' ושם זה בהמשך מט, כה.

מח, ד - ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיה לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לנרצה אתריה אהנת עולם

הה"א ש'הרביתך' בחיריק ולא בצירה ולכא' אין בזה שינוי משמעות. | יבטא הה"א שב'לקהל' שלא ישנה ל'לקל עמים' ויהפך לקלהל ב"מ.

מח, ה - ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד-בא אליה מצרימה לי-הם אפרים ומנשה פראובן ושמשון יהיו-לי

יבטא העי"ן שב'ועתה' שלא ישנה משמעות וכ"ה עוד בהמשך. | יפסיק ב-'מצרימה' יותר מב-'אליה', ובלא"ה נשמע ש'לי הם' מסב על 'מצרימה'. | לא יבלע האל"ף שב-'פראובן' ויקרא 'פרובן'. | ב-'יהיו' יזהר לא לקרוא 'יו'. ואין בזה ש"מ.

מח, ט - ויאמר יוסף אל-אביו בני הם אשר-נתן-לי א-להים בזה ויאמר קחם-גא אלי ואברכם

'יפריד מעט בין התיבות 'אל אביו' שלא ישמע 'אביו'. | 'בני' מלרע על אף הקושי ותיבות 'נתן' וקחם' מלעיל², ובכל זה אין שינוי משמעות.

מח, י - ועיני ישראל כבדו מ'קו לא יוכל לראות ונגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם

אין לבטאות את הו"ד שב'ועיני', אך שתיהן לא נקראות כלל, שהן אמות קריאה ולא עיצור, וכמו כל יו"ד אינה מנוקדת שבאה לאחר חיריק, ווא"ו עם חולם/שורוק, ומ"מ אין בזה שינוי משמעות. | לא יבלע האל"ף שב'לראות' ולשנות ל'לרות' שהוא מלשון 'ליריה', וכע"ז לק' נטו בתיבת 'ויראו'. כמו כן יפסיק בה כמשפט האתנה, שבלא"ה ישמע מקריאתו שישאל הגי' את עינו [שהם המדוברים בתחילת המשפט], ורק אם יפסיק באתנה כדבעי יובן דקאי אדלעיל [מהפס' הקודם] על יוסף ובניו.

מח, יא - ויאמר ישראל אל-יוסף ראה פניך לא פלתי והנה הראה אתי א-להים גם את-נרצה

יזהר לא לבלוע האל"ף שב-'הראה' שאז יצא שקרא 'הרה'³. | יפסיק ב-'א-לוקים' יותר ממה שהפסיק ב-'אתי' כדי שיובן שהא-לוקים הוא המראה לו את זרעו, ולא שהראו לו את הא-לוקים וגם את זרעו [ולא פירש מיהו המראה]. ומחמת נגינת התביר הרבה נכשלים בזה.

מח, טו - ויברך את-יוסף ויאמר ה-א-להים אשר התיחלנו אבתי לפניו אברכם ויחזק ה-א-להים הרעה אתי מעודי עד-היום הזה

יבטא העי"ן שב'הרעה' שלא ישנה משמעות, וכ"ה לקמן מט, כד. | יבטא הה"א שב'היום' שלא ישנה ל'איום' ומשנה משמחה ליגון.

מח, טז - המלאך הגאל אתי מפל'וע יברך את-הנערים ויקרא בהם שמ'י ושם אבתי אברכם ויחזק וידעו לרב בקרב הארץ

יבטא האל"ף שב'המלאך' שלא ישנה ל'המלאך' [מעובדי הספינה כ'ויראו המלחים' דבריש יונה] ולמבחינים בין חי"ת לכ"ף ישנה הצלה פורתא. | יבטא הקו"ף שב'ויקרא' שלא ישנה ללשון כריית בור. | הוא"ו שב'וידעו' בשוא ולא בפתח, והטועה משנה מברכה להסטוריה.

מט, ו - בסדמ אל-תבא נפשי בקהלם אליהם כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו-ישור:

יבטא הה"א שב'הרגו' שלא ישנה ל'ארגו'.

מט, ז - ארור אפם כי עזו ועברתם כי קשתה אחלקם בינעלב ואפיצם בישראל

יבטא העי"ן שב'עזו' שלא ישנה לביטוי 'כי אז' [כדברים כט, יט], וכע"ז ב'ועברתם' שלא ישנה ל'אברתם' שפי' כנפיהם [כבתהילים צא, ד].

מט, ט - גור אריה יהודה מט'רף בני עליה פ'רע רבץ פאריה וכלביא מי יקימנו

יפסיק ב-'מטרף' שיובן ש'בני' עלה מהטרף ולא שעלה מ'טרף-בנו'. | יבטא העי"ן שב'כרע' שלא ישנה ל'כרה'. | יפסיק ב-'וכלביא' יותר מ ב-'כאריה', שיובן שה'כרע רבץ' הוא כ'אריה וכלביא' ולא כ'אריה' לבד, ומאידך השאלה שבסוף הפס' 'מי יקימנו' היא בפ"ע ולא 'מי יקימנו כלביא'. | ידגיש הנו"ן שב-'יקימנו' שברפה פי' יקים אותנו וכאן הוא יקים אותו. וכע"ז לק' יט' ב'יגודנו'.

מט, י - לא-יסור לשבט מיהודה ומתקן מבין רגליו עד פיינבא שילה ולו יקתת עמים

יתאמץ לבטאות הטי"ת כתקנה שלא ישנה ל'שבת' [מלשון שביטה] ונמצא מהפך ברכה לקלהל.

מט, יא - אסרי לגפן [עירה] ולשרקה בני אתנו כבס פיין לבשו ובדמ-ענבים [סותה] [סותו]

יפסיק מעט ב'לשרקה' שיובן שבשביל שרקה אחת יצטרך בן אתון, ואם יחבר ביניהם יוכל להתפרש שזו שרקה ששמה/מינה בני אתנו.

מט, יג - זבולון לחוף זמרים ישכן והוא לחוף אג'ית ונרכתו על-צידן

ידגיש המ"ם שב-'זמרים', שברפה הוא מלשון 'יום'.

מט, טו - נרא מנחה כי טוב ואת-הארץ כי נעמה ונט שכמו לספל ויהי למס-עבד

יבטא העי"ן שלא ישנה ל'אבד' ונמצא מהפך ברכה לקלהל.

¹ ולאשכנזים והתימנים שמבחינים בין קמץ לפתח ישנה הצלה פורתא בזה, שבשה"ש השי"ן בקמץ, ויל"ע אי לדידהו יש להחזיר את מי שטעה ולא הדגיש אך מ"מ ביטא הפתח, ולע"ד הקל, אך לספרדים שלא מבחינים ביניהם ודאי שיש להחמיר אף בדיעבד.

² הסיבה לחילוק היא שבאופן עקרוני הכלל של 'נסוג אחר' מתבטל בהברה סגורה [שיש עיצור אחרי התנועה], אך אע"פ כן 'נתן' וקחם' הם במלעיל אף שיש הברה סגורה מכיון שאין זו מחמת נסוגה רגילה, אלא הם במלעיל מחמת שהן מוקפות [מחוברת במקף] לתיבה קצרה.

³ ובפשיטות הוא שינוי משמעות, שזו תיבה אחרת וכמו שמצינו בפס' 'הנשארם הרה נסו' (לעיל יד, ז), והרה"ג אריאל רחמים טען לי שאין כאן שינוי משמעות שבמובן של 'הרה נסו' הוא תמיד מלעיל.

מט, כב - בן פרת יוסף בן פרת עלי-עין בנות צעדה עלי-שור

יבטא העי"ן שב'עין' שלא ישנה ל'אין', ותכון קינת המדקדקים 'איכה היתה לאין מחמד כל עין'.

מט, כז - בנימין זאב יטרף בבקר נאכל עד ולערב יחלק שלל

יפסיק ב-'בנימין' כמשפט הפשטא⁴, שבלא"ה יובן שב'בנימין זאב' הוא 'יטרף' והאמת שב'בנימין' הוא 'זאב יטרף', ש'זאב' הוא מהתואר ולא מהשם.

מט, לב - מקנה השדה והמערה אשר-בן מאת בני-ח

יפסיק ב'אשר בו' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'השדה', ובלא"ה יובן שרק המערה מאת בני חת והאמת שגם השדה מהם⁵.

גב - ניצו יוסף את-עבדיו את-הרפאים לחזט את-אביו ויחננו הרפאים את-ישוראל

יתאמץ לבטאות הטי"ת שב'לחנט' שלא ישנה ללשון חניה. | ויחנטן' החי"ת בפתח ולא בשוא כמדובר אצלנו, וכ"ה לק' כו, ולכא' אין בזה שינוי משמעות. | העמדה קלה ברי"ש שב'הרפאים' ומחמתה השוא בפ"א הוא נע ולא כמדובר אצלנו, ואין בזה שינוי משמעות.

גד, ז - ויעברו ימי בכיתו ויזכר יוסף אל-בית פרעה לאמר אמנא מצאתי חן בעיניכם דברו-נא באזני פרעה לאמר

יבטא החי"ת שב'חן' שלא ישנה ל'מצאתי כן' [שלאחר יהו"א בטל הדגש]. | יבטא העי"ן שב'בעיניכם' שלא ישנה ל'אינכם'.

גה - אבי השביעני לאמר הנה אנכי מלך בקברי אשר פריתי לי בארץ כנען שמה תקברני ועתה אעלה-נא ואקברה את-אבי ואשובה

יפסיק ב'מת' שלולי ההפסקה יובן שבה לומר שהוא מת בתוך קברו וזהו חוכא ואטלולא ממש.

גט - ויעל עמו גם-רכב גם-פרשים ויהי המתנה כבד מאד

יבטא העי"ן שב'עמו' שלא ישנה ל'אמו'.

גי, יא - וירא יושב הארץ הפנעני את-האבל בגרן האטד ויאמרו אבל-כבד זה למצרים על-פן קרא שמה אבל מצרים אשר בעבר הפרדן

יבטא הקו"ף שב'קרא' שלא ישנה ל'כרה'. | יבטא העי"ן שב'עבר' שלא ישנה ל'אבר'.

גכד - ויאמר יוסף אלי-אחיו אנכי מת וא-להים פקד ופקד אתכם והעלה אתכם מיר-הארץ הזאת אלי-הארץ אשר נשבע לאבותי וגי

יבטא העי"ן שב'נשבע' שלא יהפוך את יוסף למגדף חלילה, וכמו שהזהירו הפוס' בק"ש.

מפטירין ויקרבו ימי דוד - מלכים א ב א - יב

גכג - ושמרת את-משמרת | יה-נה א-להיך ללכת בדרכיו לשמר חקתיו מצותיו ומשפטיו ועד-ותיו פכתוב בתורת משה וגי

ישים לב שב'עדותיו' הדל"ת בשוא נח והוא"ו היא עיצור ולא אמת קריאה. ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

גכד - וגם אתה ידעת את אשר-עשה לי יואב בירצוניה אשר עשה לשני-שני צבאות ישראל לאבנר בירצו ולעמשא בירצו ונתרגם וגי

יבטא הה"א שב'ויהרגם' שלא ישנה ל'ויארגם'.

גכו - ועשית כחכמתך ולא-תורד שיבתו בשלם שאל

יפסיק ב-'בשלם' יותר מב-'שיבתו', שהציווי לא להורידו לשאל בשלם, ולא - לא להורידו במקום 'שלם שאול', וכע"ז לק' ט' ב-'בדם שאול'.

גכז - והנה עמך שמעי בן-גרא בן-הימיני מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכתתי מתגים והוא-ירד לקראתי הפרדן וגי

יבטא העי"ן שב'עמך' שלא ישנה ל'אמך'.

למנחה של שבת - א, ז - ויגני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם

פסיק ב'ויעצמו' יותר ממה שהפסיק ב'וישרצו' שיוכן שהתאר 'במאד מאד' מסב גם על ה'פרו וישרצו' ולא רק על ה'וירבו ויעצמו'.

אי, י - הבה נתחכמה לו פן-ירבה והיה כי-תקראה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו ועלה מן-הארץ

יבטא הה"א שב'הבה' שלא ישנה ל'אבה'. | יפסיק בין תיבות 'פן ירבה' שלא יקרא 'פנרבה' וכע"ז לקמן יב ב'גן ירבה' וכן ירצו'.

איא - וישמו עליו שני משים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסגרות לפרעה את-פתם ואת-רעמסס

ידגיש הנו"ן שבתיבת 'ענתו' שלכא' ברפה פירושו מלשון עניה ובדגוש הוא מלשון עינוי.

רמזים באותיות ובטעמים - מז, ל - ושכבתי עם-אבתי ונשאתני למצרים - 'ממצרים בזקף', שזקיפה יש למצרים בציווי זה, שציווי שיטול מעפרה עם מטתו לארה"ק, וכמו שדרש מכאן רב יהודה בנוזיר סה. | מט, טו - ויהי למסע-עבד - 'עבד' חסר וא"ו, לרמוז למה שפרש"י שזהו סיפוק הוראות במשפטי התורה ואינה עבודה כפשוטו.

⁴ ואגב, נאיר שוב מה שהארנו בעבר שהפשטא והקדמא הם שני טעמים שונים אף ששונים בצורתם, והחילוק ביניהם שהקדמא אינה מפסקת כלל והפשטא מפסקת מעט, והדרך להבחין ביניהם היא שהקדמא לעולם תבוא באמצע התיבה ופשטא לעולם תבוא בסופה, ומשום מה בטעמי המקרא לספרדים הנמצאים בתחילת החומשים מובא רק 'קדמא' ללא 'פשטא' ובטעמי המקרא לאשכנזים מובאים שניהם כאילו ישנה מח' בין הספרדים לאשכנזים בזה, וזוהי טעות גמורה, ואחת ההוכחות לזה היא שלאחר פשטא יהיה דגש קל באותיות בג"ד כפ"ת אף שהיא לאחר אותיות יהו"א משא"כ לאחר קדמא, שהפשטא מפסקת והקדמא לא, ופשוט.

⁵ הארה זו לקוחה מהספר הנפלא 'קריאה בטעם'.